

"Eğer onların elinde bir hak veya kuvvetli bir esbab bulunsaydı, o vakit onlara karşı da müracaat olunurdu." cümlesini izah eder misiniz?

"Mademki nefyimde kader hâkimdir ve o kader adildir; ona müracaat ederim. Zahiri sebep ise, zaten bahane nevinden bir şeyleri var. Demek onlara müracaat manasızdır. Eğer onların elinde bir hak veya kuvvetli bir esbab bulunsaydı, o vakit onlara karşı da müracaat olunurdu."(1)

Buradaki **müracaat, ilk olarak** vaizlik ve hocalık yapmak için zamanın hükümetinden izin almak manasına gelebilir. **İkincisi**, hürriyetini elde edip istediği yerde ikamet etme olarak da anlaşılabilir. **Üçüncüsü** ise, siyasi bir teşekkülün içinde yer almak manasına da geliyor ki; Üstad Hazretleri her üç ihtimalde de ehli dünyaya müracaatın manasız ve kadere karşı saygısızlık olarak görüyor.

Çünkü o zamanki hükümetin elinde hak namına bir şey bulunmuyor. Onların gayesi ve planı dini imha etmektir. Dini imha etmek isteyen bir hükümete müracaat etmek, onları zımnen tasdik etmek mânasına gelir. Bu yüzden Üstad Hazretleri onlara asla tevessül edip müracaat etmemiştir.

"Eğer onların elinde bir hak veya kuvvetli bir esbab bulunsaydı, o vakit onlara karşı da müracaat olunurdu." cümlesi ile zamanın hükümetinin iyi bir niyeti ya da dine sıcak bakan bir tarafı olmuş olsa idi, o zaman onlara müracaat edilebilirdi.

1) bk. [Mektubat, On Üçüncü Mektup, İkinci Soru](#).